

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2013
YEARBOOK
2013

ГОДИНА 4

VOLUME IV

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот

проф. д-р Јованка Денкова

Издавачки совет

Проф. д-р Саша Митрев
Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева Гудева
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Махмут Челик
Доц. д-р Ранко Младеноски
М-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

Проф. д-р Виолета Димова
Вонр. проф. Луси Караниколова
Доц. д-р Толе Белчев
Доц. д-р Билјана Ивановска
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Марија Леонтиќ
Доц. д-р Марија Кусевска
Доц. д-р Марија Кукубајска
Виш лектор м-р Снежана Кирова
М-р Весна Коцева

Главен уредник

Доц. д-р Билјана Ивановска

Одговорен уредник

Доц. д-р Нина Даскаловска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Доц. д-р Марија Кукубајска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Печати

Печатница „2-ри Август“ - Штип
Тираж - 300 примероци

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Sasa Mitrev, Ph.D.
Prof. Blazo Boev, Ph.D.
Prof. Liljana Koleva – Gudeva, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Mahmut Chelik, Ph.D.
Ass. Prof. Ranko Mladenovski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M.Sc.

Editorial staff

Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Assoc. Prof. Lusi Karanikolova Ph.D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Leontic, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Kusevska, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Kukubajska Ph.D.
Lecturer Snezana Kirova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.

Editor in chief

Ass. Prof. Nina Daskalovska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska–Atanasovska
(Macedonian)
Ass. Prof. Marija Kukubajska, Ph.D.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Printing

„Vtori Avgust“ - Stip
Printing No 300

Address of editorial office

Goce Delcev University–Stip
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10A
PO box 201, 2000 Stip
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENT

д-р Билјана Ивановска д-р Јаготка Стрезовска СИНТАКСИЧКАТА СТРУКТУРА НА ГЛАГОЛИТЕ СО ПРИЗНАКОТ „ЕМОЦИОНАЛНОСТ“ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Бiljana Ivanovska, Ph.D. Jagotka Strezovska, Ph.D. THE SYNTACTIC STRUCTURE OF THE VERBS WITH THE FEATURE “EMOTIONALITY” IN THE CONTEMPORARY GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE	7
д-р Билјана Ивановска д-р Нина Даскаловска ПРЕГЛЕД И КЛАСИФИКАЦИЈА НА ГЛАГОЛИТЕ ШТО ИСКАЖУВААТ ПСИХИЧКА СОСТОЈБА ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Бiljana Ivanovska, Ph.D. Nina Daskalovska, Ph.D. OVERVIEW AND CLASSIFICATION OF VERBS EXPRESSING PSYCHOLOGICAL STATE IN CONTEMPORARY GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE	15
д-р Дејан Методијески Костадин Голаков КУРСЕВИТЕ ЗА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ КАКО ФАКТОР ЗА ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА СЕЗОНА Dejan Metodijeski, Ph.D. Kostadin Golakov FOREIGN LANGUAGE COURSES AS A FACTOR FOR PROLONGATION OF THE TOURIST SEASON	23
м-р Ева Ѓорѓиевска КОНЦЕПТОТ НА НАРАТИВЕН ИДЕНТИТЕТ КАЈ ПОЛ РИКЕР И НЕГОВАТА ПРИМЕНЛИВОСТ НА ДЕЛОТО НА МАРСЕЛ ПРУСТ Eva Gjorgjievсka, M.A. THE CONCEPT OF NARRATIVE IDENTITY IN PAUL RICOEUR AND ITS APPLICABILITY ON MARCEL PROUST’S WORK	29
доц. д-р Фадил Хоџа СУЛТАНИ ПОЕТИ ОД 16 ВЕК И НИВНАТА ПОЕЗИЈА Fadil Hodza, PhD SULTANS POETS IN THE XVI CENTURY AND THEIR POETRY	39
Ивана Митева ПРИЧИНИ ЗА КОРИСТЕЊЕ ТЕХНОЛОГИЈА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК Ivana Miteva REASONS FOR USING TECHNOLOGY IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM	49

м-р Јане Јованов

ЛИНГВИСТИЧКИОТ РЕЛАТИВИЗАМ ПРЕКУ ПРЕГЛЕДОТ НА
ЕУФЕМИЗМИ И ПРИНЦИПИТЕ НА НОВОГОВОРОТ ВО „1984“

Jane Jovanov, M.A.

LINGUISTIC RELATIVISM THROUGH A REVIEW OF
EUPHEMISMS AND THE PRINCIPLES OF NEWSPEAK IN “1984” 55

проф. д-р Блаже Китанов

РАСКАЗИТЕ И ПАТОПИСИТЕ НА АЦО ШОПОВ

Ph.D Blaze Kitanov

STORIES AND TRAVELOGUE NOTES OF ACO SHOPOV 63

д-р Ранко Младеноски

ОДНОСОТ НА МАКЕДОНИСТИТЕ ОД 19 ВЕК

КОН АНТИЧКА МАКЕДОНИЈА

Ranko Mladenoski, Ph.D.

THE POSITION OF 19TH CENTURY

MACEDONIAN REFORMERS ON ANCIENT MACEDONIA 73

д-р Марија Леонтиќ

СЕМАНТИКАТА НА ТУРСКИОТ СУФИКС

-џи/-чи /-CI/ (-c1, -c1, -cu, -cū, -ç1, -ç1, -çu, -çü)

ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontic, Ph. D.

THE SEMANTICS OF THE TURKISH SUFFIX

-џи/-чи /-CI /(-c1,-c1,-cu,-cū,-ç1,-ç1,-çu,-çü)

IN THE TURKISH AND IN THE MACEDONIAN LANGUAGE 83

д-р Луסי Караниколова-Чочоровска

ЗА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РОМАНОТ

„ЗОНА ЗАМФИРОВА“ ОД СТЕВАН СРЕМАЦ

Lusi Karanikolova-Chochorovska, Phd

ON THE TRADITION AND MENTALITY IN THE NOVEL

„ZONA ZAMFIROVA“ BY STEVAN SREMAC 93

доц. д-р Махмут Челик

ЖИВОТНОТО ДЕЛО НА ШУКРИ РАМО (1918-1988)

Mahmut Celik, PhD

THE LIFEWORK OF THE WRITER SHUKRI RAMO 103

м-р Марија Крстева

ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА ДЕНЕС – ДАЛИ „ЛОКАЛНОТО“ Е НОВОТО „ГЛОБАЛНО“?

Marija Krteva, MA

IS THE “LOCAL” THE NEW “GLOBAL”? 109

д-р Марија Кусевска

СТЕКНУВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Marija Kusevska, PhD

DEVELOPING PRAGMATIC COMPETENCE 113

- м-р Марија Тодорова**
м-р Весна Коцева
АНКЕТАТА КАКО МЕТОД ЗА НАУЧНО ИСТРАЖУВАЊЕ
Marija Todorova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.
SURVEY AS A SCIENTIFIC RESEARCH METHOD121
- Моника Ценова**
УПОТРЕБАТА НА КОНЦЕПТУАЛНАТА МЕТАФОРА КАКО ПРОМОТОР НА
ВЕСТИ ВО НАСЛОВИТЕ НА МАКЕДОНСКИТЕ И АМЕРИКАНСКИТЕ ВЕСНИЦИ
Monika Cenova
THE USE OF CONCEPTUAL METAPHOR AS A NEWS STORY PROMOTER IN
MACEDONIAN AND AMERICAN NEWSPAPER HEADLINES131
- м-р Надица Маркоска**
ЛЕКСИКАТА ВО ФУДБАЛОТ ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК
Nadica Markoska, M.A.
FOOTBALL LEXICON OF ITALIAN LANGUAGE139
- м-р Наталија Поп Зариева**
ФИКЦИЈА ИЛИ РЕАЛНОСТ: ПОПУЛАРНАТА КУЛТУРА НА 21 ВЕК И
ПОСТМОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА
Natalija Pop Zarieva, M.A.
FICTION OR REALITY: POPULAR CULTURE OF 21st CENTURY AND
POSTMODERN LITERATURE149
- д-р Нина Даскаловска**
д-р Билјана Ивановска
РАЗВИВАЊЕ НА ВЕШТИНИТЕ НА ЧИТАЊЕ
Nina Daskalovska, Ph.D.
Biljana Ivanovska, Ph.D.
DEVELOPING READING SKILLS155
- доц. д-р Марија Емилија Кукубајска**
Фросина Јованова
ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНА СПОРЕДБА: АМЕРИКАНСКАТА
БИТ КУЛТУРА СОЦИЈАЛНО АКТИВИРАНА ОД ПОСТМОДЕРНИЗМОТ
Marija Emilija Kukubajska, PhD
Frosina Jovanova
INTERDISCIPLINARY COMPARISON: THE AMERICAN BEAT CULTURE
SOCIAALLY ACTIVATED BY POST-MODERNISM161
- проф. д-р Виолета Димова**
Габриела Николовска
ЕТИЧКИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО БАЈКИТЕ ОД БРАЌАТА ГРИМ
Violeta Dimova, Ph.D.
Gabriela Nikolovska
ETHICAL VALUES IN THE GRIMM BROTHERS' FAIRY TALES173

- проф. д-р Димова Виолета**
Гордана Николовска
ВТОР СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО СОВРЕМЕНОТО ОБРАЗОВАНИЕ – АСПЕКТИ И
УСЛОВИ ЗА НЕГОВО ИЗУЧУВАЊЕ
Ph.D. Dimova Violeta
Gordana Nikolovska
SECOND FOREIGN LANGUAGE IN CONTEMPORARY EDUCATION:
ASPECTS AND CONDITIONS FOR ITS ACQUISITION 179
- м-р Драгана Кузмановска**
м-р Биљана Петковска
Весна Ничева
УСПЕШЕН ТРАНСФЕР НА ПОГОВОРКИТЕ И
ПОСЛОВИЦИТЕ ОД ЕДЕН ВО ДРУГ ЈАЗИК
M.A. Dragana Kuzmanovska
M.A. Biljana Petkovska
Vesna Nicheva
SUCCESSFUL TRANSFER OF PROVERBS AND SAYINGS
FROM ONE LANGUAGE INTO ANOTHER 183
- м-р Јована Караникиќ**
ИМИЊАТА ОД СТРАНСКО ПОТЕКЛО КАКО КУЛТУРНИ РЕФЕРЕНЦИ ПРИ
ПРЕВОД НА КНИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ
Jovana Karanikik, MA
THE NAMES OF FOREIGN ORIGIN AS CULTURAL REFERENCES IN THE
TRANSLATION OF LITERARY TEXTS 191
- м-р Снежана Кирова**
КАКОВ НАСТАВНИК ВСУШНОСТ САКАМЕ
Snezana Kirova
WHAT KIND OF A TEACHER DO WE ACTUALLY WANT 201
- м-р Татјана Уланска**
м-р Весна Коцева
ПРОФИЛОТ НА ИДНИОТ ПРЕВЕДУВАЧ И ТОЛКУВАЧ ВО ПРЕСРЕТ
НА ВЛЕЗОТ НА МАКЕДОНИЈА ВО ЕУ
Tatjana Ulanska, M.A.
Vesna Koceva, M.A.
THE PROFILE OF THE FUTURE TRANSLATOR AND INTERPRETER
IN THE ACCESSION PROCESS OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA
IN THE EUROPEAN UNION 207

Прегледен труд
Review paper

СТЕКНУВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

д-р Марија Кусевска¹

Апстракт

Крајна цел на учењето странски јазик е оспособување на изучувачите да комуницираат на јазикот којшто го изучуваат. За да бидат успешни во комуникацијата, тие треба да ги научат прагматичките принципи на јазикот-цел, т.е. да стекнат прагматичка компетенција. Во оваа статија се дава преглед на елементите потребни за стекнување прагматичка компетенција во усната комуникација. Посебно внимание се обрнува на говорните чинови, стратегиите на говорните чинови и принципите на учтивост. Стекнувањето прагматичка компетенција има централно место и во Заедничката европска рамка на референтни нивоа (ЗЕРР) којашто ја состави Советот на Европа како поддршка на неговата јазична политика. Затоа се дава преглед и на елементите на прагматичката компетенција наведени во овој документ.

Клучни зборови: прагматичка компетенција, говорни чинови, стратегии на говорните чинови, учтивост, ЗЕРР.

DEVELOPING PRAGMATIC COMPETENCE

Marija Kusevska, PhD²

Abstract

The ultimate goal of foreign language learning is enabling learners to communicate successfully in the target language. To achieve this goal, learners need to learn the pragmatic principles of the language they are learning, i.e. to acquire pragmatic competence. This article reviews the elements necessary for developing pragmatic competence in face-to-face communication. Emphasis is placed on speech acts, speech act strategies, and principles of politeness. Developing pragmatic competence is also central to the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), which was created by the Council of Europe in support of their language policy. Therefore, the elements of pragmatic competence presented in this document are also reviewed.

¹) Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

²) Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip

Key words: *pragmatic competence, speech acts, speech act strategies, politeness, CEFR.*

Вовед

Во наставата по англиски јазик како странски јазик одамна како главна цел се наведува оспособувањето на изучувачите успешно да комуницираат на англиски јазик. Следбениците на комуникативниот метод со децении веќе нагласуваат дека не е доволно познавање на вокабуларот и граматичките структури на јазикот којшто се изучува (J2). Изучувачите треба да знаат во кој контекст кои јазични структури и каков вокабулар треба да употребат. Тие треба да се оспособат да прават правилен избор на јазичните средства во зависност од соговорникот и односот што го имаат со него. Имајќи ја предвид ваквата цел на наставата по странски јазици, прагматиката би требало да зазема важно место во неа.

За жал, прагматиката и понатаму останува на маргините на наставата по англиски јазик. Во учебниците е застапена само толку колку што е неопходно да не се обвинат авторите дека не го следат модерниот приод кон јазикот и дека и понатаму цврсто се држат за традиционалниот концепт на учење на јазикот во којшто граматиката е на прво место, учењето на вокабуларот на второ, и по малку од останатите области, вклучувајќи ја и прагматиката. Бардови-Харлиг (Bardovi-Harlig, 1999) наведува пример на разговор на професор (А) со двајца студенти, еден роден говорител (Б) на англискиот јазик и еден којшто не е роден говорител (В):

А: OK, let's talk about next semester.

Б: *I was thinking of taking syntax.*

В: *I will take syntax.*

Во горната конверзација исказот на родениот говорител (Б) е ублажен, помалку задолжителен, па според тоа и поучтив, додека исказот на неродениот говорител (В) е подиректен, засилен и сугерира став врз којшто потешко би се влијаело. Таа смета дека неродениот говорител одлично ја разбира граматичката функција на *will* како маркер за идност, но сепак звучи несоодветно. Она што е потребно во овој случај не се дополнителни граматички вежби, туку систематска работа на прагматичката функција на јазичните средства.

Прагматиката зазема многу ниско место и во образованието на идните професори по англиски јазик. И понатаму образованието на идните професори е организирано околу фонетиката, морфологијата, лексикологијата и синтаксата.

Затоа во оваа статија би сакале да обрнеме внимание на следните прашања:

1. Што е прагматичка компетенција?
2. Што треба изучувачите да знаат за да стекнат прагматичка компетенција?

Што е прагматичка компетенција?

Според Коен (Cohen, 2010) прагматичката компетенција „ги опфаќа четири главни канали на комуникација, оние преку коишто се примаат информациите, слушање и читање, и оние преку коишто се испраќаат информациите, зборување и пишување“ (стр. 3). Да се има прагматичка компетенција значи „соговорникот да може да навлезе подлабоко од буквалното значење на она што е кажано или напишано за да разбере што сака говорителот да каже, да ги разбере неговите претпоставки или намери, како и неговото однесувањето“ (*ibid*: 5). Изучувачите на J2 треба да можат да ги разбираат референциите, структурата на дискурсот, импликатурите, ублажувањето и сл. Разбирањето на прагматичкото значење може да претставува проблем за изучувачите, бидејќи тоа не е секогаш очигледно, а изучувачите не располагаат со доволно прагматичко знаење за да можат да го интерпретираат однесувањето на нивните соговорници, родени говорители. Во недостаток на прагматичко знаење во поглед на J2, изучувачите може да се приклонат кон она со што веќе располагаат, т.е. нивното искуство од J1. Меѓутоа, многу често прагматичките норми на J1 и на J2 се разликуваат, што доведува до неуспешна комуникација.

Што треба изучувачите да знаат за да стекнат прагматичка компетенција

Говорни чинови

Еден од главните елементи на коишто се однесува прагматичката компетенција се говорните чинови. Говорните чинови се, како што вели Остин (Austin, 1962), она што го правиме со зборовите: замолуваме, прифаќаме, одбиваме, се извинуваме, даваме комплименти, приговараме, се согласуваме или не се согласуваме и сл. Говорните чинови содржат три нивоа на значење во себе:

- локуторно значење – основното значење на исказот на говорителот;
- илокуторна сила – значењето што му се дава на исказот во определениот говорен чин;
- перлокуторен ефект – ефектот којшто говорниот чин го постигнува врз соговорникот.

Така, кога некој ќе нè праша *Have you got a pen?* (*Имаш ли пенкало?*), него впрочем не го интересира дали имате или немате пенкало. Всушност, тој претпоставува дека имаме, инаку не би нè прашал. Значењето коешто тој му го дава на исказот во оваа ситуација е барање дозвола да го позајми нашето пенкало. Ако сме во состојба да одговориме на неговото замолување, ние ќе му го позајиме пенкалото. Значи, во овој случај се работи за говорниот чин на замолување. Буквалното значење на прашањето *Have you got a pen?* е локуторното значење; илокуторната

сила е значењето коешто ние му го даваме на исказот во овој случај, т.е. замолувањето да ни го дадат пенкалото; а перлокуторниот ефект ќе се исполни ако пријателот ни го даде пенкалото.

Прашањето *Have you got e pen?* во оваа ситуација никој не би го сфатил како директно прашање за тоа дали имаме пенкало. Тоа во јазикот си добило значење што сите родени говорители го разбираат како замолување да му позајиме некому пенкало. Секој јазик располага со голем број вакви средства коишто развиле специфични функции за исполнување на говорните чинови како конвенционално индиректни (КИ) средства за реализација на говорните чинови. При замолувањето други такви средства би биле *Can you close the door?*, *Could you help me?* или *Do you mind holding this for me?* Така, во ваква ситуација, ниту еден роден говорител не би го одговорил прашањето *Can you close the door?* со *Yes, I can*. Соодветно би било да одговори со *Sure* и да ја затвори вратата.³

Стратегии на говорните чинови

Секој говорен чин може да се реализира на повеќе начини, т.е. со примена на различни стратегии во зависност од односот помеѓу говорителот и соговорникот, општественото растојание помеѓу нив, ситуацијата, и културата. Во повеќето говорни чинови може да се комбинираат и по повеќе стратегии. Така на пример, приговарањето можеме да го извршиме на директен и на индиректен начин. CARLA (Центар за напредно истражување на усвојувањето на јазикот) при Универзитетот „Минесота“ во САД ги даваат следниве директни стратегии за приговарање:

- Објаснение/навестување на приговорот

I just came by to see if I could talk about my paper.

- Приговарање

I think maybe the grade was a little too low.

- Барање решение/ поправка

I would appreciate it if you would reconsider my grade.⁴

- Барање да не се повтори

Well, I'd really like to find out about this because I'm hoping it won't happen again.⁵

Според Боксер (Boxer, 1993: 30-31), индиректните приговори обично почнуваат со некој од следните изрази:

³⁾ За разлика од очекувањата на родените говорители, нашите ученици најчесто одговараат *Yes, I can*.

⁴⁾ Примерите за првите три стратегии се на Марфи и Неи (Murphy & Neu, 1996).

⁵⁾ Примерот е на Тросборг (Trosborg, 1995).

- *There's no way...*
- *I'm sick and tired...*
- *The problem is...*
- *It's not fair...*
- *I'm up to here...*
- *I can't stand...*
- *I can't take it.*
- *How dare...*
- *It's a shame...*
- *This is not my day!*
- *It drives me crazy!*
- *Unfortunately...*

Коен (Cohen, 2010) истакнува дека „она што го прави истражувањето на говорните чинови најинтересно е дека основните стратегии постојат во најголемиот број јазици, но прашање е дали тие се употребуваат во дадениот контекст и, ако се употребуваат, тешко е да се реши кога, како и зошто говорителите на тој јазик го велат тоа што го велат“ (стр. 10). Кои стратегии во кој контекст ќе се употребат зависи од јазикот и од културата во којашто тој јазик се зборува. Културата го определува однесувањето на нејзините припадници, па според тоа и начинот на којшто тие го интерпретираат однесувањето на другите.

Принципи на учтивост

Правилното обликување на говорните чинови е тесно поврзано со следењето на нормите за учтиво однесување во дадената култура. Изборот на несоодветни стратегии и несоодветни јазични функции може да го загрози лицето⁶ на говорителот или на неговиот соговорник и да доведе до застој во комуникацијата.⁷ Бидејќи лицето може да биде повредено, „сите разумни говорители се стремат да ги избегнуваат овие говорни чинови или применуваат стратегии со кои би ја свеле заканата на минимум“ (Brown&Levinson, 1987:68).

Што е тоа што го загрозува лицето може да се разликува од една до друга култура. Во англосаксонската култура, на пример, преовладува системот на независност и ненаметнување којшто ја нагласува независноста на индивидуата. Индивидуата мора да биде слободна и да има право на избор. Секој учесник во комуникацијата треба да води сметка да им го овозможи ова на нивните соговорници. Македонската култура, пак, повеќе ги вреднува солидарноста и пријателството, па оттука во неа се развиле стратегии на инволвираност и блискост. Македонските говорители во комуникацијата повеќе се стремат да им покажат на своите

⁶) Понмот *лице* Гофман (Goffman, 1967) го дефинира како позитивна општествена вредност што индивидуата ја стекнала за време на определен контакт. Лицето е слика создадена за себе според прифатени општествени норми.

⁷) Браун и Левинсон (1987) тврдат дека има некои комуникациски чинови кои по својата природа го загрозуваат лицето, „имено оние чинови кои според својата природа се спротивни на потребите на соговорниците“ (1987:65). Впрочем сите говорни чинови се сметаат за *чинови кои го загрозуваат лицето* (face-threatening acts), и кои можат да ги загорзат потребите на позитивното или на негативното лице.

соговорници дека ги сакаат, дека ги разбираат, дека знаат кои се нивните желби и потреби. Заради ваквата различност на културните вредности, двете општества развиле различни стратегии и различни јазични средства за реализација на говорните чинови.

Заедничката европска рамка за референтни нивоа (ЗЕРР)

Стекнувањето прагматичка компетенција е централна и во ЗЕРР. Составувачите на ЗЕРР поаѓаат од претпоставката дека „за да можат да ги извршуваат задачите и активностите потребни за успешно спроведување на комуникацијата, говорителите и изучувачите се потпираат на компетенциите што ги стекнале во нивното претходно искуство“ (Council of Europe, 2001: 101). Овие компетенции можат да бидат општи компетенции и комуникативни јазични компетенции. Во општите компетенции спаѓаат познавањето на светот, општеството и културата, како и факторите поврзани со личноста и способноста за учење.

Комуникативните јазични компетенции се состојат од следниве компоненти:

- лингвистички компетенции;
- социолингвистички компетенции;
- прагматички компетенции.

Лингвистичките компетенции ги опфаќаат лексичките, граматичките, семантичките, фонолошките, ортографските и ортоепските⁸ компетенции.

Социолингвистичките компетенции ги опфаќаат лингвистичките маркери на однесувањето прифатено во даденото општество (поздрави, обраќање, преземање на зборот, емоционални извици - Dear, dear!, My God!, Bloody Hell!), изразувањето учтивост (позитивна учтивост, негативна учтивост⁹, соодветна употреба на *please* и *thank you*), изрази на народна мудрост (поговорки, изреки, идиоми, познати цитати, верувања, ставови, вредности), како и употребата на јазикот во формални и неформални ситуации, дијалекти и наречја.

Прагматичките компетенции се однесуваат на познавањето на принципите врз основа на коишто говорителите на дадениот јазик:

а) ги организираат и ги подредуваат речениците при градењето на дискурсот со цел да се постигне кохерентност, т.е. тематска организација, логична организација, употреба на соодветен стил, и сл. (дискурсни компетенции);

8) Ортоепските компетенции се насочени кон изговорот (гласно читање, точен изговор, употреба на речници за изговор, разликување на двосмисленост и сл. компетенции)

9) Според Браун и Левенсон (Brown&Levinson, 1987) позитивната учтивост е насочена кон позитивното лице, т.е. желбата на секој поединец во општеството да биде прифатен и сакан, додека негативната учтивост е насочена кон негативното лице, т.е. потребата на секој припадник на општеството да биде независен, да има слобода на однесување и да не биде попречуван.

б) ги изведуваат комуникациските функции со цел да се постигне соодветен комуникациски ефект, на пример, како се прави замолување, извинување, приговарање и сл. (функционални компетенции);

в) начините на коишто говорителите го организираат својот јазик во интеракциски и трансакциски шеми, на пример, подреденост на конверзацијата во прашања: одговори, замолување: прифаќање/ одбивање и сл. или, пак, соодветна организација на текстот при купување во продавница, нарачување во ресторан и сл.

Заклучок

Во оваа статија дадовме преглед на она што треба изучувачите на странскиот јазик да знаат за да можат успешно да комуницираат со родените говорители на јазикот којшто го изучуваат. Ја истакнавме важноста на познавањето на говорните чинови, стратегиите на говорните чинови и принципите на учтивост. Исто така, дадовме преглед на компетенциите значајни за развојот на прагматичката компетенција наведени во ЗЕРП.

На крај, би сакале уште еднаш да истакнеме дека родените говорители имаат развиено интуиција за тоа кои јазични средства во кои ситуации се соодветни. Изучувачите на странскиот јазик, пак, покрај буквалното значење на изразите, треба да го научат и нивното конвенционално индиректно значење. Непознавањето на овие значења може да ги наведе изучувачите на J2 едноставно да ги преведат оние средства што се користат во нивниот јазик, што би довело до нивни прагматички неуспех во комуникацијата. Да се потсетиме само колку често македонските изучувачи на англискиот јазик на *Thank you* одговараат со *Nothing*, што ги остава соговорниците збунети и со чувство дека нешто не е во ред со нивната комуникација. Или пак примерот на збогување којшто родените говорители на англискиот јазик често го наведуваат. Кога некој ќе ви каже *Let's get together sometime* не треба да чувствувате обврска дека треба да го поканите или да закажете да излезете некаде. Тоа е рутински поздрав и реакцијата со *So, when will we do it?* би била неочекувана, дури груба и нападна.

Библиографија:

1. **Austin, J.** (1962). *How to do things with words*. Oxford: Oxford University Press.
2. **Bardovi-Harlig, K.** (1999). Exploring the Interlanguage of Interlanguage Pragmatics: A Research Agenda for Acquisitional Pragmatics. *Language Learning*. Vol. 49:3, 49, pp 677-713.
3. **Boxer, D.** (1993). *Complaining and commiserating: a speech act view of solidarity in spoken American English*. New York: P.Lang.

4. **Brown P. and Levinson, S.** (1987). *Politeness. Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. **CARLA** (*Center for Advanced Research on Language Acquisition*). (n.d.). (U. o. Minnesota, Producer) Retrieved August 15, 2013
6. **Cohen, A.** (2010). Coming to Terms with Pragmatics. In A. Ishihara N. and Cohen, *Teaching and Learning Pragmatics: Where Language and Culture Meet* (pp. 3-21). Harlow: Longman.
7. **Council of Europe.** (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. **Goffman, E.** (1967). On face-work: an analysis of ritual elements in social interaction. In E. Goffman, *Interactional Ritual: Essays on face-to-face behaviour*. New York: Penguin Books, Ltd.
9. **Murphy, B. & Neu.** (1996). My Grade's too low: The speech act set of complaining.
10. **Trosborg, A.** (1995). *Interlanguage Pragmatics: Requests, Complaints and Apologies*. Berlin, New York: Mouton Gruyter.